JURAJ SIZGORIĆ
ŠIBENIK
NAUČNI ODSJEK

Poštarina plaćena u gotovom.

NOVA TRIBUNA

PRIJATELJI! platite dužnu PRETPLATU prema poslatom obračunu!

Godina VII | Pretplata mjesečno D 6.— Inozem. 10 Pojedini broj Din. 1.50 Čekovni račun br. 34.159 | Srijeda 6 septembra 1939 | Rukopisi se ne vraćaju. Oglasi se računaju po tarifi. Plativo i utuživo u Šibeniku. | Br. 600

KRALJEVA
šešnaestogodišnjica

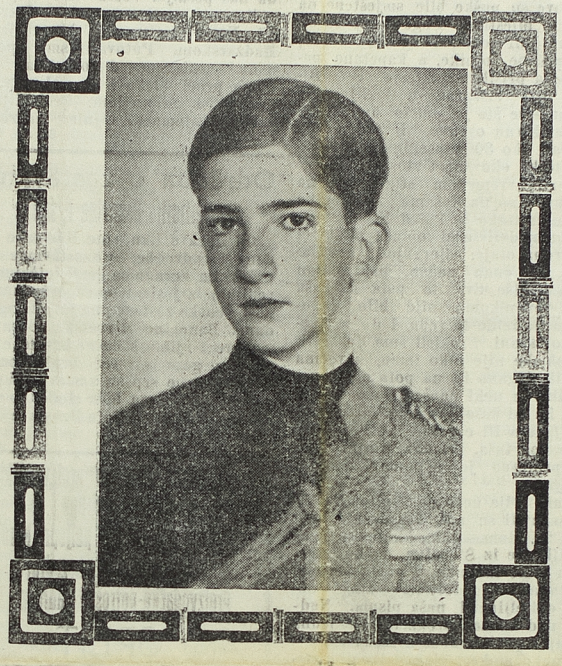
Bez oblačka i tmurnosti tračka,
Stupaj smjelo i Voždovo djelo,
Snagom džina, kroz huk grmljavina,
Muški vrši, s triumfom dovrši!...
Narod čeka u Tebi čovjeka
Da učvrsti svoj Dom od nekrsti,
Od oluja, sedmoglavih guja,
Od bujica i vrtoglavica,
Avantura i podzemnih bura,
Što prijete ko paklene čete!...
Ah! teško je stati, carovati,
Na vulkanu — gvoždu usijanu —
Vječnoj bitci, svjetskoj raskrsnici,
Prvi biti, zubljom svijetliti,
Vedra lica, ko zvijezda Danica!...
Ali vječe ko u Zlopogleđe,
Žarho oko, sav ko crni Đoko,
Pa mišice kao u Toplice,
Nađom zrače i srca junače!.

Sve se ori u polju i gori,
Biju zvona, šumi vasiona,
Na dan slave najmilije Glave,
Sa visina Otac bodri Sina:
»Čuvaj, brani, od zla i nemani,
Našu Kuću - uzdanicu vruću;
Podaj pravdu i selu i gradu;
Ne osudi, vatrom ne osmudi,
Ni krvnika, ni vjerolomnika,
Ako nije izdajnik Nacije!..
Ljubi braću sa Save i Drave,
Ko s Morave - matice Države;
Praštaj grehe i pruži utjehe
Gladnom puku, ali nikad Vuku;
Stegni loše, priprli Miloše!
Jače bije suza no mamuza!
Čuj glas sinje, gole sirotinje,
Daj joj hleba, Tebe će Bog s neba
Mirno dati, Sine, carovati!
Pazi, Sine, da s carske visine
Uvek vidiš zloga i dobroga,
Zlog se kloni, dobrom se nakloni.
Za Sokole, za Tvoje idole,
Neka ima izobilja svima:
Časti, vlasti! A romi i kljasti
Neka s' poklone za carske poklone!
Čuvaj Krunu, sledi Solomunu
Po pameti i državnoj meti,
Po pregnuću i po srcu vruću
Đordu, džinu i najvećem sinu
Šumadije - turske krvopije,
Po toplini i duha širini
Ocu mome, Petru Velikome.
Brani carske dveri ljute zveri!
Bog Ti dao nikad ne dopao
U zle ruke, partijske hajduke,
Među lovce, koji bi za novce
Sina dali i Boga prodali!
Poštuj Majku! Živ budi Babajku!«

Još dva ljeta pa će širom svjeta
Grmut žica: „Kreću vesela lica
Presto prima, glasno kliče svima:
Tuđe neću za svoje umreću!
Hvala Ocu i Državotvorcu,
Što baštinu dohrani svom Sinu,
On će znati za nju život dati,
Bez milosti prelamati kosti
Svim Judama i krvopijama,
Što na maću i jednu romaću
Budu od nje htjeli i željeli!
Moji lavi - džinovi troglavi -
Dan noć bdiju!.. Za Jugoslaviju
Mru i žive!.. Branu plodne njive
Vrhom mača od svih otimača!«

Sunce grije i prašte prangije,
Talas kliča vjernih podanika
Zapljuskuje, do neba se čuje:
„Bog živio Tića Sokoliča
Kralja Petra Karađorđevića,
Budućega Cara Poglavara
Svih Slovena iz raznih plemena!
Amin Bože, umudri velmože,
Da Ga štuju i Krunu Mu kuju,
Ne od zlata, varljiva alata,
Već veselja i narodnih želja,
Od ljubavi od sreće najveće!«
Zagreb, 1939 g.

MIĆUN. M. PAVIČEVIĆ

ŠESTI SEPTEMBRA

Njemački pjesnik Schiller u drami »Piccolomini« — u II činu, 6 prizoru — stavlja u usta IIIu stih kojim proriče Wallensteinu, a ujedno i svim velikim ljudima čovječanstva, istinu ovu: Vjeruj mi, u tvojim grudima zvijezde su sudbine tvoje (In deiner Brust sind deines Schiksals Sterne).

Tim stihom veliki pjesnik htjede da se naruga onima koji vjeruju da neke tajne sile, a osobito zvijezde — buncanje astrologije — upravljaju sudbinom pojedinaca i naroda. Povijest čovječanstva svjedoči da su sudbinu odlučili sebi sami ljudi.

Naša povijest, koja se prije dijelila u dvije, a od Oslobođenja i Ujedinjenja, jedno je, potvrđuje nam stvarnost i istinitost spomenutog pjesnika.

Koje su to zvijezde ili tajne sile izgrađivale tok hiljadugodišnje istorije srpske i hrvatske? Iste su zvijezde treperile u beskrajnom svemiru i beskrajnom vremenu onda, koje i danas u harmoniji kruže putanjama vasionskim, nama nedokučivim zakonom Stvoriteljevim, a našu su sudbinu — sretnu ili nesretnu — stvarali ljudi koji su u grudima svojim krojili udes narodu svojemu.

Dosta je spomenuti tri čovjeka, tri Karađorđevića: Vožda besmrtnoga, Petra I Osloboditelja i Aleksandra I Ujedinitelja. Zar ta trojica ne donesoše u grudima svojim zvijezde sudbine naše? Šumadinski ustanak i njegove posljedice, Balkanski rat na koji se nadoveza Evropski pokolj, kad bi po zvijezdama naklonim ondašnjoj turskoj sili i austrougarskoj imperiji bila zvjezdana tajna ispunjena, po predricanju gatara i vračadi prekulturne Evrope, gdje bi danas Jugosloveni čamili? Jedno prezime sa tri imena: Đorđe, Petar i Aleksandar — pomrsi zvijezdana posla zlogukih proroka koji zagraktaše: Srbiju treba brisati sa lica zemlje!

Ko koga zbrisa?! Nestade dvogube imperije, a od kvasca već zbrisane Srbije, danas se diže mlada, jaka, moćna i ponosna Jugoslavija, ujedinjena sa Onim koji u mladim grudima svojim nosi zvijezdu velike i srećne budućnosti, kojoj granitne temelje udariše — Đorđe, Petar i Aleksandar, Bogom za spas određene obitelji Karađorđevića!

Unuku Petra I Osloboditelja, sinu Aleksandra I Ujedinitelja, na Njegov sedamnaesti rođendan, kliče cijela Jugoslavija: Zvijezda Tvojega pradjeda, Tvojega djeda i Tvojega Oca, u Tvojim grudima što je nosiš, mladi i mili Kralju Jugoslavije, kad skiptar državni u ruke uzmeš, ujedinila se u Tebi trojstruka zvijezda predaka Tvojih!

Živio, nado i zvijezdo Jugoslavije!

Dr M. PERKOVIĆ

Miločeru
KRALJEVU DVORU - LJETNIKOVCU

Zora mila bijaše uranila,
i danica lice pomolila.
U daljine, gdje se gora diže,
Aleksandar sa pobjede stiže.
On se vinu vrh Balkanskih gora,
raxvi krila do Jadranskog mora.
U podneblje Boke slikovite,
gdje su blage klime vjekovite.
Na baštinu milog djeda svoga,
ko jabuka od sunca toploga.
Miločera, što mu nije para,
gradila ga trista neimara.
Od mramora i bijela kamena,
gipka oraha i suha javora..
U lukove i svodove krasne.
izvijo se na stupove lasne.
Po sred plaže i prirode dirne,
kano sunce, što daje topline.
Zagrlio klisure i gore,
u zelenoj dolami uz more.
Poput zore žio rano ljelasa,
Kotor mu se penje vrh pojasa.
Gleda sunce kroz jelove grane,
lisnu goru i visoke strane.
Ponosnu ružu, što rano cvjeta,
o pramaljeću i sred ljeta.
Krasne voćke i jelike tanke,
sve zelene ravne i jednake.
Vinovu lozu i maslinu cvati,
dičan Jadran sve runom pozlati.
Nanizane prirodne đerdane,
vijence planinske lijepo satkane.
Strme padove visokih gora,
navile se nad dubine mora.
Pogledaju u naslage žala,
što vijek nanese od morskih vala.
Krasne obale, morske uvalice,
okićene u bujne šumice.
Gdje mornar i putnik se odmara,
Kralju Petru melodije stvara.
Golemi Lovćen smjelo ih budi,
zora Kralju u pramenu rudi.
Zrake plahe obra iz vedrine,
ogledalo u morske pučine.
Ko mramor u sunčanu dvoru,
Kralj se kupa u čarobnom moru.
Na pržini sitnoj, suri žala,
ko bijeli galeb sred morskih vala.
Tu brodovi vjekove krstare,
i na njima gleda barjaktare.
Viteške odore i mornare,
simbol slave vijeke srce žare.
Pobornike i orlove sive,
što u duši milog roda žive.
U Splitu 1939

Petar Kabić

Evropski mir

opet dolazi u pitanje. Poslije pauze od nekoliko mjeseci duhovi su se ponovno uskolebali.

U pitanju je samo formalno jedna ili druga manja teritorija, a u stvari radi se o jednom načelu: o vrijednosti versejskog ugovora. Kako je poslije svjetskog rata imala riječ diplomacija velikih sila, to su i danas velike sile one koje radi svojih interesa drže svijet u stanju između rata i mira. Jer princip održanja ili neodržanja versejskog ugovora znači za velike sile pitanje čija će biti velika bogatstva svijeta. Lome se dvije velike snage, bore se za prestiž i bogatstvo.

Napetost pojačavaju i drugi momenti, potreba za hranom i težnja za plasiranjem domaćih proizvoda a isto toliko, ako ne i više, nacionalne ambicije, pogotovu u državama koje su samoljublje prema odabranoj rasi uputili u pravcu ratničkog organizovanja nacije.

S jedne strane teži se upotrebi vojne snage i zastrašivanju da se uz koju bilo cijenu postigne izgubljeno, a s druge strane nastoji se da se uz minimalne žrtve očuvaju pozicije u svijetu.

Bilo bi najprirodnije da se velike sile razračunaju samo između sebe, da diplomatskim ili kojim već hoće putem dovedu u sklad svoje interese pa da čovječanstvo odahne. Ali toga nema: uzimlju stvar o tanjega kraja, jer se ne usuđuju na borbu čiji bi ishod bio štetan po obje strane. Prije svega osjetilo bi se na jednoj strani pomanjkanje izvježbane i prokušane vojske a s druge strane, kad ne bi uspio prvi i najjači nalet, rat bi se zatezao, a to bi ubrzo doveli do oskudice u hrani. A bez hrane i bez vojske nema ratovanja.

Radi toga ne sukobljuju se frontovi direktno, licem u lice, nego posredno, hvatajući se tuđe teritorije. I onda je prirodno (ne može se reći ništa ljepše) da se računi namiruju od trećih. Kolikogod se danas ukrštavali interesi Poljske i Njemačke, to u ovom sukobu nije ono glavno.

Rješenja koja su postignuta posljednjih godina nisu definitivna, a svaki od ovih djelomičnih rezultata pomalo mijenja odnos snaga, i on se za drugu stranu danas ukazuje kao nekoristan, jer ne vodi konačnom cilju — sačuvanju bogatstava svijeta. Kolikogod ovi djelomični rezultati mogu da zadovolje za čas jednu stranu, a drugu da oslobode od brige, to biva samo za kratko vrijeme da se sukob ponovi u svoj svojoj snazi.

Ali stiču se iskustva. Male države neće biti voljne da budu žrtvovano u sukobu drugih. Nekad se moglo vjerovati i u prazne garancije, dok je evropska diplomacija uživala onaj stari ugled.

Taj ugled danas je u iskušenju

„TVOKAPS"
Tvorničko skladište kapa i šešira na veliko i na malo. — SPLIT (Filijala Šibenik)

PRIJE 25 GODINA

(Nastavak 4)

Neki vojnici bili su neraspoloženi prama nama. Zavedeni i naučkani, da smo mi krivi da je došlo do rata radi atentata u Sarajevu, govorili su, da bi nas trebalo utopiti u more. Ali je bilo i pouzdanih, a osobito njihov cugfirer Jerko Sunara p. Marka iz Šibenika, koji je više puta s nama razgovarao i učinio nam razne usluge.

Njihove su puške bile smještene na raznim mjestima. Dogovaralo se da utamničeni nenadno zgrabe puške, onesposobe vojnike, a kapetane parobroda prisile da mjesto put Rijeke voze Višegrad u Italiju. Ne sjećamo se što je omelo ovu lijepu i pustolovnu osnovu. U Zadru smo ukrcali oko 30 napsenika, koji su bili teško okovani i zlostavljeni.

Lepim vremenom stigli smo na Rijeku. Kao na dušama mogućnika i silnika, tako se i nad Nikom nenadno nadvili crni oblaci. Razvila se grdna oluja: sijevanje i grmljavina, a onda nagao, pak, obilan pljusak kiše. Sve je pala na naša leđa, jer nikomu nije bilo dopušteno da izađe iz reda i da se nekamo skloni. Prokisli smo do kosti. Preoblake nije niko imao, a većina je bila lagano ili na pola odjevena, a kako su neki napšeni na poslu, nije im se dalo vremena ni da uzmu jaketu ili ogrtač. Poslije ovog nebeskog tuša, hladan, olujni vjetar proizveo je u nama zebnju i jeznju.

Malo prije nego je zapljuštila kiša, ostavili su nas dosadašnji vojnici 23. dom. puk., koji su nas pratili sve iz Šibenika i koji su, izim male iznimke, s nama čovječji postupali, a podoficiri odneli našim obiteljima i naša pisma. Nadzor nad nama preuzela je jedna kumpanija čistokrvnih Madžara.

Onako mokre, gladne i žedne strpali nas u željezničke vagone. Smiješovali su se samo jednoj gospođi i dvjema gospođicama, i dopustili, da se za njih kupi preobuka, koju je platio pok. D. koji je sobom imao više novaca.

Putovanje do Zagreba bilo je strašno. Madžarski vojnici su se bahato i nepristojno s nama vladali, nijesu dopuštali da razgovaramo, pijemo vode, da kupimo hrane, škripali su zubima, pretili bajunetama, gurali i udarali kundacima, zlostavljali. Morali smo onako mokri nepomično sjediti, jer bi inače kundak u rebra. Tužiti se nisi mogao, a ni imao komu po onoj: Tko te tuži, kadija, tko te sudi, kadija. Neki od tamničara su proživjeli velikih neugodnosti i ponižnja, paće i tvornih napadaja. Ovo teško stanje trajalo je do Zagreba gdje smo stigli oko 5 sati pos. pod. Ovdje su unapšenici odahnuli, kad su Madžari otišli, a nadzor nad nama preuzeli vojnici Jelačićeve pukovnije, koju je vodio — čestit poručnik — ako se ne varamo — bilježnik iz Križevaca, koji je bio vrlo susretljiv i uslužan tamničarima.

Prvi obrok hrane primili smo u Zagrebu. Nekakav čorbasti gulaš sa kruhom. U vagonima, na svojim mjestima čekali smo nekoliko sati, valjda naredbu vojnih vlasti, kamo da nas pošalju. Večer smo otputovali u nepoznatom pravcu. Jutrom 17 XII smo opazili da putujemo Madžarskom. Putovali smo sporo, a na stanicama dugo stajali da mogu proći vlakovi s vojskom, oružjem i municijom. Prolazili su većinom njemački vojnici na ruski front.

Odredba o zastavama na teritoriju Banovine Hrvatske

Od uprave Banovine Hrvatske izdane su odredbe o zastavama na državnim zgradama (zajedničkim uredima) izvjesivat će se državne jugoslavenske zastave; na javnim zgradama Banovine Hrvatske državne zastave i njima s desne hrvatske zastave, a gdje je i veći broj Srba, s druge strane srpske zastave. Na privatnim zgradama biće slobodno građanima da postavljaju zastave po njihovoj volji.

Primorska Centrala proizvođačkih i potrošnih zadruga
Mjesna zadruga za poljopr. kredit
Transportno-konzumna zadruga
Proizvođačko-potrošna zadruga
SPLIT

„CORRIERE DELA SERA" kaže: »Smatra se, da je dr. Maček odobrio vanjsku politiku koju je do sada vodila Jugoslavija i da je uvjeren kao što je više puta izjavio, da je naročito korisno da se pojačaju političke i ekonomske veze sa Italijom. Diplomatska aktivnost Italije za mir nalazi puno shvaćanje u službenim krugovima. Jugoslavija je izjavila, da će sačuvati strogu neutralnost i da će ostati savršeno mirna, zauzeta radom na učvršćenju svoje unutrašnje situacije.

*

»HRVATSKI DNEVNIK« piše:

Onr države, koje kao Jugoslavija žele ostati neutralne, bit će prema Hitlerovoj izjavi pošteđene od vojničkih okršaja s Njemačkom. Prema tome ćemo i mi ostati mirni posmatrači strašne tragedije, koja se spušta na Evropu.

Politički pregled

Prije 24 sata nego što je počeo njemačko-poljski rat, potpretsjednik vlade dr. Maček dao je »Jutru« ovu izjavu: »Mirno treba počekati razvitak evropskog položaja. Treba znati, da je kormilo države u rukama ljudi, koji su odlučni pobornici mira i koji se ne će upuštati u nikakove pustolovine. Poduzet ćemo sve, da ostanemo neutralni i živjet ćemo u nadi, da će Bog rasvijetliti um odgovornim evropskim državnicima, da bude spašen mir u Evropi.«

*

Ban dr. Ivan Šubašić preuzimajući dužnost od g. Min. Mihaldžića rekao je: »Gospodine ministre, gospodo činovnici! Kad sam čekao da prihvatim dužnost bana Hrvatske, rekao sam, da drhćem pred zadaćom, koja me čeka. Vi znadete, kako je narod teško prolazio svojim putovima i s koliko je nade očekivao ovaj historijski događaj. Narod se nada, da će doći momenat; kada će narod moći pokazati konstruktivnost. Hrvatski narod se na ovom krvavom Balkanu združio sa svojom slavenskom braćom, s kojom će zajedno pokazati svoju snagu. Kao politički ban ja sam i vaš šef i ja se nadam, da ćete poraditi u skladu na zadovollstvo naroda hrvatskog, na sreću Kraljevine Jugoslavije i zadovoljstvo Kralja Petra II.«

*

Juposl. Lloyd donaša: Ministar bez lisnice dr. Konstantinović na konferenciji u Čačku, naglasio je da je zabluda kad se vjeruje da je složena država slabija od centralističkih. Ipak, Jugoslavija neće biti složena država u smislu postojećih federacija, nego jedna državna posebna forma. Zakoni koje će donositi banovinski parlamenti važit će samo ako ih odobri Kralj, kako je to predviđeno Uredbom o Banoviui Hrvatskoj.

*

»Politika« javlja da je ministar g. Mihaldžić izjavio: „Nastojat ću da se popravi uprava, jer smatram da slobodan narod i slobodna država zaslužuju dobru upravu. »Zahtjevat ću od svojih organa da imaju pred očima prvenstveno državne interese; da pravilno, sigurno i sa razumijevanjem primjenjuju zakon; da čuvaju i poštuju ličnost svakog građanina bez razlike: i da progone samo one koji se po zakonu u javnom interesu moraju progoniti i kazniti. »Naš poziv i naši poslovi dovoljno su poznati javnosti, a nije uputno da se unapred govori šta se hoće i šta se neće, već da ono što se radi da se valjano uradi.«

*

Ministar vojske i mornarice armijski general Milan Nedić uputio je vojsci ovu naredbu:

Junaci!

Meni je ukazana osobita čast, što sam postavljen na čelo sve zemaljske oružane sile kao ministar vojske i

ROĐENDAN NJ. VEL. KRALJA PETRA II

Danas Nj. V. Kralj Petar II navršuje svoju šesnaestu godinu. Danas srca Jugoslovena prožeta su dubokim osjećajem podaničke vjernosti i ljubavi prema svom mladom Kralju. Njihove misli i njihove molitve, čiste i iskrene, upućene su Njemu i za Njega.

Njihova ljubav nije samo izraz podaničke dužnosti prema svom Suverenu, već u nju je utkan jedan snažan nit otkada je nejaki Kraljević ostao bez Svog Velikog Oca, bez Svog velikog Roditelja. Ta ljubav plamti u njihovim srcima, moćna kao vihor, duboka kao religija. Ona je emanacija jednog duševnog stanja koje je pomešano sa bolom i bezgraničnom nježnošću.

Neumitna igra sudbine htjela je da mladi Kralj u ranom djetinjstvu osjeti sa svojim narodom najteži udar. Zato On provodi mladost bez djetinjstva. On je kao dijete, silom okolnosti, uveden u mladalačko doba, jer se od Njega traži više nego od drugog djeteta. Od Njega se traže žrtve. On treba da u Svojim nježnim godinama podnosi najveće napore. On se priprema da dostojno podrži slavni Kraljevski Prijesto Svojih velikih i zaslužnih predaka.

Nj. V. Kralj Petar II imao je svoje odlične preceptore i iskusne pedagoge koji su svog Kraljevskog Učenika metodički upućivali u sve discipline i u mnoge i složene probleme nauke i života. I pod njihovim stručnim nadzorom za četiri i po godine završuje srednju školu i polaže ispit zrelosti.

Pored obaveznog nastavnog gradiva za srednje škole, Kraljevski učenik temeljno je proučavao ustavno, administrativno i javno pravo i upoznao se sa svim karakterističnim oblicima, političkog, kulturnog i socijalnog stremljenja u današnjem svijetu.

Poseban mjesto u duhovnom formiranju mladog Kralja zauzima naša narodna poezija. Reljefne i idealizirane figure istorijskih ličnosti, njihovi viteški i plemeniti podvizi i njihova nepogrješiva osjećanja ljudske pravde, izražavaju duboki etički smisao jednog naroda u čijoj svijesti vječito sija ona božanstvena iskra, koja zrači i rasvjetljuje sve ljudske plemenite napore. To je upravo sugestivna lektira koja snažno i vaspitno djeluje na mlade i prijmljive duhove, kao najuzvišenija umjetnička djela, i dočarava jedinstvenu sliku naše istorijske prošlosti.

Vanredno pamćenje, snažna intuicija, inventivan duh i zdrava logika jesu karakteristične duhovne oznake našeg Kralja.

Pored izbiljnog intelektualnog rada mladi Kralj ne zanemaruje ni fizičko vaspitanje, kome se također posvećuje sa mnogo smisla i predatnosti.

Sa puno elegancije On jaše Svoga konja, sa rijetkom pažnjom i znalački tjera Svoj auto i motorni čamac, snažnim zamasima preplivava duge staze, sa puno gipkosti odbacuje teniski loptu i sa najvećom ljubaviju izvodi sokolske vježbe.

I turizam je omiljeni šport našeg Kralja. Taj osjećaj nosi mladog Kralja od azurnih obala našeg Jadrana do orlovskih visina veličanstvenog Triglava, od plodnih šumadijskih ravnica do surih crnogorskih krševa.

Blagodareći jednom racionalnom fizičkom odgoju, mladi Kralj je od svojih šestnaest godina već snažno formiran mladić razvijen harmonično i lijepo, savršeno krepak i zdrav.

Moralne karakteristike upotpunjuju idealni lik našeg mladog Kralja.

Ni. V. Kralj pokazuje puno takta i odmjerenosti, puno drugarske solidarnosti i skromnog neisticanja prema Svojim vršnjacima, sa kojima provodi po koji časak dokolice u raznim sportskim i gimnastičkim vježbama i takmičenju.

Naš mladi Kralj, kod koga su usredsređeni najljepši darovi prirode, koji su brižljivo kultivisani, zadobiva namah simpatije svih onih koji su imali prilike da mu se približe.

Na dan šestnaestogodišnjice Njegovog rođenja, jugoslovenski narod, koji je uzdigao na visinu kulta svoju ljubav prema mladom Kralju i Dinastiji, sa puno odanosti i najboljim željama upućuje sroje čestitke Visokom Slavljeniku.

Onog dana kad stupi na slavni Kraljevski Prijesto, neka bi u Svojoj Kraljevskoj dužnosti poveo Svoj narod putem trajnog mira, sreće i blagostanja i ispunio Svoj život djelima dostojnim Svojih predaka.

širite N. TRIBUNU

mornarice. Ja obećavam da ću to povjerenje opravdati.

Gordim se što sam na čelo one vojne sile, koju su svi naši i strani vojni autoriteti ocijenili kao prvorazrednu. Što ona uživa ovako sjajan ugled i dobar glas ima se u prvom redu zahvaliti njezinom odličnom komandnom elementu, oficirima i podoficirima. Oni. svijesni današnje teške situacije u Evropi i cijelom svijetu pokazuju primjere najsjajnije discipline, reda, rada, ustalaštva i patriotizma. Ja se ponosim što ću s njima da sarađujem na djelu usavršavanja naše vojne sile. njezinih snaga i njezinog ugleda.

Zato primajući ministarstvo vojske i mornarice tražim, zahtjevam i naređujem svim oficirima sve zemaljske oružane sile, da svojim radom, požrtvovanjem i vjernošću našim narodnim idealima Kralju, Narodu i Otačbini budu spremni za najveće žrtve, kad im se budu zatražile.

Danas mora vojna sila da bude spremna u svakom pogledu kao nabijta puška da samo na jednu riječ, samo na jednu zapovijed stane na obrani naše lijepe otadžbine, Kraljevine Jugoslavije.

U to ime pozdravljam svu oružanu vojnu silu na kopnu, u uzduhu, na moru i pozivam je da gromoglasno usklikne vrhovnom zapovjedniku Njegovom Vel. Kralju Petru II: Živio!

Njegovom Kralj. Vis. Knezu Namj. Pavlu: Živio! i cijelom Kraljevskom Domu: Živio!

Srpsko-hrvatski sporazum

Poslije dvadesetogodišnjih razmirica između Beograda i Zagreba, razmirica koje su često puta bile toliko oštre i mučne da su dovodile u veliku zabrinutost sve rodoljubive i konstruktivne elemente u našoj zemlji, postignut je srpsko-hrvatski sporazum i došlo je do obrazovanja jedne izrazito narodne vlade, čiji sastav pruža najbolje jamstvo za konačno konsolidovanje naših unutrašnjih prilika i porast našeg prestiža na polju međunarodne politike.

Prisustvo u sporazumačkoj vladi g. Dragiše Cvetkovića, koji je od prvog dana svog dolaska na upravu zemlje shvatio da se bez sporazuma između Beograda i Zagreba ne da ni zamisliti jedna unutra i spolja jaka Jugoslavija, i dr. Vlatka Maćeka, stvarnog pretstavnika hrvatskog naroda, čija su dugogodišnja nastojanja, da ranije beogradske vlade priznaju posebna prava i interese hrvatskog naroda, krunisana punim uspjehom preko određaba samog sporazuma, — jasno nagovještava da će politika sporazuma biti izvršena do kraja i to u interesu cjeline i na štetu onih samozvanih narodnih pretstavnika, koji su dugi niz godina stvarali od srpsko-hrvatskog nesporazuma politički kapital.

Mi smo u svoje vrijeme čuli riječi »da će Maček, ako bude ostao pri svojim zahtjevima, otsjediti 99 godina u Kupincu«, a danas je taj isti Maček, čiji su zahtjevi u potpunosti zadovoljeni, potpretsjednik vlade, dok je pretsj. vlade, g. Cvetković, govoreći u Nišu o sporazumu između ostalog rekao:

»Mislim da je sporazum Srba i Hrvata od 1918 godine pa do danas jedan od najepohalnijih događaja u istoriji naše države. Sporazum znači kraj onome nesrećnom unutrašnjem ratu, koji nas je 20 godina zahvatao. Sporazum znači jačanje izgubljenog povjerenja, ono što je bitno za naš zajednički život.«

Upoređenje ovih riječi sa napred pomenutim proročanstvom o sudbini dr. Maćeka najbolje će ilustrovati kapitalnu promjenu koja je nastupila u unutrašnjem položaju naše države. To upoređenje konačno će ubjediti izvjesne političke elemente, kojima je hrvatsko pitanje bila glavna baza za egzistenciju, da budućnost Jugoslavije, počev od 23 avgusta 1939 godine, počiva na principima poštenja, povjerenja, rada, sposobnosti i sloge.

Ogroman je značaj sporazuma i u spoljno-političkom pogledu. Jedna ujedinjena i jaka Jugoslavija ne samo da je najbolja garantija za bezbjednost naših granica i nezavisnost našeg naroda, nego može korisno poslužiti i djelu općeg mira.

Komentari svjetske javnosti potpuno su dobri i opravdani. Najbolje svjedoči govor koji je 28 VIII. održao u Nišu Pretsjednik vlade gosp. Cvetković i u kome je između ostalog rekao:

»Naš naclonalni ideal mi smo ostvarili. Mi ne želimo ništa drugo, nego da nas ostave da se u miru razvijamo, da u miru učinimo sve što je potrebno, pa da naša država može u kulturnom, ekonomskom i privrednom pogledu da se snaži. da se razvija i da koristi svome narodu. Ali, u ovim ozbiljnim momentima, mi moramo svima i svakome reći: ne želimo tuđe, ali svoje ni za živu glavu ne damo! Svoju samostalnost, svoju slobodu stekli smo velikim žrtvama i sa još većim žrtvama gotovi smo da je branimo.«

Na Kraljev rođendan

Sve zabave i revi trupe koje su bile zakazane prigodom Kraljevog rođendana, neće se održati zbog teških prilika u svijetu.

Zabava u oficirskom domu jednako je odgođena.

Toga dana održaće se jedino blagodarenje po crkvama i bogomoljama.

JUG. AKAD. KLUB održaće svoju glavnu skupštinu u četvrtak 7 o. mj. u prostorijama sokolske čitaonice.

Promjena na Gradskom poglavarstvu

Uslijed brzojavnog naređenja bana Hr. banovine g. Šubašića prekjučer je uslijedila promjena pretsj. općine koju je preuzeo kao povjerenik g. Toma Bumber.

Istog dana na Gradskom poglavarstvu istaknuta je hrvatska zastava.

G. T. Bumber izdao je prigodom Kraljevog rođendana veliki manifest građanstvu u kojem se istog poziva da naročito ove godine svečano proslave 17-ti rođendan Nj. Vel. Kralja Petra II.

† JAKOV KAPITANOVIĆ naš stari i oprobani sokolski veteran, pošteni i marljivi trgovac inenada je u nedelju preminuo, kad je iz Maribora stigao u Šibenik. U ponedeljak poslije podne uslijedio je veličanstveni sprovod u kojem je učestvovalo mnoštvo građana i seljaka koji su ga volili i štovali.

Smrtne ostatke nosili su sokoli, sudjelovala je četa sokola sa glazbom i svojom zastavom. Starešina gosp. Jerko Bučić nad odrom održao je prigodnu riječ istaknuvši vrline dobrog pokojnika.

Njegovoj plemenitoj ožalošćenoj obitelji izrazujemo naša iskrena i topla saučešća.

„LJUBLJANA U JESENI" — nazvana je jesenja priredba Ljubljanskog sajma Održava se od 2. do 11 septembra a obuhvaća dva dijela: Industriju i zanat te poljoprivredu. Po stanju poljoprivrede u velikoj mjeri ravna se i stanje trgovine, zanata i industrije, to poznata je poslovica: »Seljak bogat — svatko bogat«. jedno dakle dopunjava drugo. Poljoprivredna izložba dijeli se u odjeljenja: Gojenje sjemena. Povrće. Cvijeće. Pčele i med. Mlijeko i mlječni proizvodi. Izložba vina sa sajmom i kušanjem vina. Ovce i koze. Perad, kunići i golubi. Izložba riba važnih u prirodi. Izložba gljiva. Izložba ljekovitog bilja. Velika izložba strojeva i alata za poljoprivredu Domaćinska izložba »Više mlijeka više zdravlja« istaknuti će važnost mlijeka u pučkoj hrani. Izložba cvijeća dopunjena je sa izložbama akvarija i egzotičnih ribica. U drugom dijelu sajam prikazuje proizvode industrije i zanata. U nedjelju 10 septembra održati će se tradicijonalna utakmica haraonikaša za jugoslovensko prvenstvo 1939-40 i prelazni pehar. Posjetioci imaju na željeznici besplatan povratak.

JUGOSLAVENSKI LLOYD A. D
Prije Atlantska plovidba Ivo Račić a. d.
i Jugoslovensko-amrikanska plovidba a. d.
Trgovačke pruge za sve krajeve svijeta
SVE OBAVJESTI DAJE:
Uprava društva u Zagrebu:
Gundulićeva ulica 3 — Teleton 32-51
agencije:
Split, Francuska obala 2 — Telefon 32
Sušak, Tomislava ul. br. 5 — Telefon 1-88
BRZOJAVI: PLOVIDBA

NATJEČAJ

RADNIČKA KOMORA U SPLITU raspisala je NATJEČAJ za povjerenika Radničke Komore u Šibeniku.

Rok natječaja je do 19 septembra t. g.

Pobliži podatci o natječaju mogu se viditi u „Službenom Glasniku" br. 69 od 29 augusta 1939 g. ili u kancelariji Radničke Komore u Splitu — Smedlakin 28 II kat soba broj 2.

Radnička Komora - Split

Banjalučki naraštaj u Sućurcu

Kaštel Sućurac 28-VIII

Nisu to ciganske čerge što se naziru broz borove u maloj šumici kraj mora blizu sokolskog doma, koji se diže između plavog mora i zelenih tamarisa, i koji je primio kao goste mnogu braću i sestre iz svega slavenskog svijeta. Mali bijeli šatori podižu se posljednjih godina uvijek na istom mjestu i neizazivlju čuđenje kao u početku. Ovog ljeta logorovao je tu banjalučki sokolski naraštaj.

Po veseloj pjesmi lako je razabrati da je tu sokolska omladina. Poslije tri nedjelje provedene na moru, ne u plandovanju, već u radu, polazi prva grupa muškog naraštaja u Oštrelj, a osam dana kasnije ponovno se dižu šatori, niču kao iz zemlje. Ne podižu ih muške ruke, već nježne ruke naraštajki iz raznih mjesta banjalučke sokolske župe. Red i tišina pomažu im pri poslu kao i savjeti načelnika brata Josipa Žluve, (koji je dobro poznat šibenskim sokolima). Petnaest ih je, prirodna boja žari im mlada lica, zdravlje iz njih izbija. Došle su one da ljetuju ali nemilosrdni brat rasporedio je tako posao, da ne ostaje baš mnogo vremena za razonodu Treba dežurati u šatoru, u kuhinji.

To pada teško. I po koja suza se spusti niz mlado lice.

Dani odmiču i one se navikavaju. Privikavaju se tako da i ne osjećaju umor. Večernji sat igranke šalje u zaborav umor dana, a brojni izleti po okolici razbijaju monotoniju i čine odmorbvak ugodnijim.

U 6 sati truba budi, nema oklijevanja, već vojničko ustajanje. Zastava se podiže i rad počinje: jutarnje vježbe, pranje i peglanje, plivanje, sve prolazi brzo, ali ne i užurbano Poslije ručka vrijeme određeno za spavanje pretvori se u drugarsko ćeretanje. Popodnevne predavanje braće vodnika pažljivo se sluša, važniji se momenti bilježe. I one same spremaju predavanja. U diskusiji sve uzimaju učešća, pa i ona najmlađa, Prijedorka, masa tabora.

No sve iste dužnosti čekaju i nju: i ona je dužurala, dijelila hranu, posluživala brižljivo.

Između njih i naših naraštajki poznanstvo je brzo počelo u toplu bratsku ljubav, i mlade Banjalučke htjele su da im ostave vidan znak sjećanja. Najljepša prilika im se pružila kad su doznale da naš naraštaj sprema posvetu svoje zastave. Sestra Bora uskraćuje sebi dio kupanja i veze skrivena od ostalih vrpcu kojom je iznenadila naš naraštaj.

Na javnoj vježbi — 27-VIII — naš naraštaj uz sudjelovanje okolnih društava razvio je i blagoslovio svoju zastavu. Poslije povorke u javnom nastupu, u kojem je učestvovao i banjalučki naraštaj, predale su vrpcu, predlog brata Žlure, rad marnih Borinih ruku.

Oči cijelog naraštaja se sjaje, vesele se tom vidnom znaku bratske uzajamnosti i ljubavi.

Ali ovo je bio dan kad je trebalo da se rastaju. Šatori su još od jutra spakovani i onda zbogom more za ovo ljeto. Rastanak sa suzama. Plaču i oni što odlaze i oni što ostaju, ali mlada srca se ne dadu i odmah počinje vesela pjesma. — R. L.

Dalmatinci na Ceru, Avali i Oplencu

»Vaša su dela besmrtna« — stoji urezano zlatnim slovima na impozantnom spomeniku na Ceru, pod kojim je kosturnica u kojoj je položeno preko 35000 heroja, koji su na jednom mjestu pali za Kralja, otadžbinu i za jugoslovensko oslobođenje. Bitka na Ceru, koja se vodila nekoliko dana i noći i na 18 augusta 1914 godine svršila se pobjedom srpskog oružja, najjači je dokaz da boj ne bije svitlo oružje, već boj bije srce u junaka.

Cerska pobjeda proslavila je malu Srbiju i njezine vojskovođe i vojnike. Po junaštvu i vještini ratovanja, uvrstila ih u najbolje evropske ratnike i vojskovođe. Pobjeda na Ceru donijela je neumrlom Stepi Stepanoviću vojvodski čin.

Da se oduži svojim oslobodiocima društvo »Gladbarski sklad« iz Kaštel Novog kod Trogira, sa svojom muzikom i ostalim članovima, a pod vodstvom svoga prijatelja i neumornog nacionalno-kulturnog radnika i pisca g. prof. Stjepana Roce, prisustvovalo je i učestvovalo na Ceru prilikom proslave 25-godišnjice cerske bitke i pobjede.

Oko 60 kaštelanskih težaka i njihovih sestara, kojima se pridružilo i nekoliko seljaka sa dalmatinskog Kosova, poklonili su se herojima na Ceru, gdje su odušeljenje dočekani i primljeni. Djevojke u bogatim starinskim narodnim nošnjama, a članovi Glazbarskog sklada u crvenoj kapi bili su predmet opće pažnje. Ponosni su što su svojom muzikom ispratili 12 srpskih ratnih zastava pod kojima je izvojevana sjajna pobjeda.

Iz Šapca krenuše u Beograd, gdje su razgledali sve njegove znamenitosti. Popeše se na Avalu, odadoše počast grobu Neznanog junaka, najveličanstvenijem spomeniku, ne samo u našoj zemlji već u čitavom svijetu.

Pohodiše i oplenac. U predivnoj Karađorđevoj zadužbini upališe svijeće za upokoj duše Kralja Oslobodioca i Viteškog Kralja Ujedinitelja, a pred crkvom otsviraše posmrtni marš.

U Beogradu je Kolo srpskih sestara, u Svom domu, priredilo svima članovima Glazbarskog sklada bogat ručak, kojemu je prisustvovala i pretsjednica Kola, mnogopoštovana i zaslužna gospođica Mirka Gruić sa svima članovima uprave. Na njezin topli pozdrav, odgovorio i zahvalio se g. prof. S. Roca. Gđa. Delfa Ivanić članica uprave Kola sestara, svojim govorom oduševila je prisutne, a tako isto i domaćica Kola, gđa. Vulić. Uz pjevanje primorskih pjesama završen sa kojega su naši Kaštelani ponijeli najljepšu uspomenu.

Ovaj pohod na Cer, Avalu i Oplenac, historički je događaj za Glazbarski sklad.

BOLJA PORODICA traži učenicu prvog, drugog ili trećeg razreda gimn. na cjelokupnu opskrbu. Uz to svakodnevno poučavanje i učenje njemačkog jezika. Također klavir na raspolaganju.
Upitati kod Luke Šarića.

ZLATARSKA RADNJA
Ante Fantulin - Šibenik

DRŽAVNA RAZREDNA LUTRIJA

Izvlačenje drugog dijela V razreda 38 kola izvršiće se javno u dvorani Sokolskog doma U SPLITU u slijedeće dane: 29, 30 i 31 augusta i 1, 2, 4, 5, 7, 8 i 9 septembra 1939 g. počev od 7½ do 10½ s. prije podne

9 septembra biće izvučene tri premije i to: prije podne od **500.000.-** din, a po podne od **1,000.000.-** i **2,000.000.-** din.

Najveći dobitak u najsrećnijem slučaju dinara

3,200.000.-

9 septembra po podne počeće izvlačenje u 16 sati kojom će prilikom Radio-stanica Beograd prenositi cijelokupno izvlačenje iz dvorane Sokolskog doma u Splitu.

IZ PAGA

† Brat JURAJ OŠTRIĆ

U utorak 22 VIII nakon teže bolesti preminuo je u Pagu vrijedan sokolski brat Juraj Oštrić. Ova bolna vijest potresla je sve, a naročito sokole, jer su njegovom smrću izgubili svog dugogodišnjeg člana i bivšeg starešinu.

Pokojni brat Juraj Oštrić rođen je u Pagu u uglednoj porodici godine 1875. U sokolske redove stupio je 1921 god., kada je sa nekoliko drugova osnovao sokolsko društvo u Pagu.

Njegova vanredna sokolska aktivnost, otvorila mu je put koji ga je doveo, do važnih i odgovornih sokolskih funkcija.

U bratu Juri Ostriću naše je društvo izgubilo jednog od svojih najvrjednijih i najoduševljenijih saradnika i pobornika u čijoj su ličnosti bile tolike odlike i vrline koje mogu da krase jednoga čovjeka i u kome je kucalo jedno istinsko, otvoreno i plemenito Jugoslovensko sokolsko srce.

Pokojnog brata Oštrića oplakuje njegova supruga Marija, djeca Josip i Ljubo, kao i sve nacionalno građanstvo i velika sokolska porodica.

Dragi brat Juro, sudba nam te ugrabila, kad si nam bio najviše potreban. Bio si najbolji nad najboljim i zato neka ti je laka Jugoslovenska majka zemja. G. J.

„ILS" INDUSTRIJA LIJEKA ŠIBENIK

Urarska, zlatarska i optičarska radnja VINKO IVULIĆ - SPLIT

Solidna posluga - Cijene umjerene. — . NARODNI TRG 4

Trgovina mode „a la ville de Paris" Jakša Žuljević - Split

Specijalna prodaja muške pom. robe

Drogerija JOSIP IPAVEC

Foto potrepštine, droge, kemikalije, kozmetika. — — — — ŠIBENIK

BRIJAČNICA Karlo Breuer I - Šibenik

Zastupnik: Bruno Kapel

Solidna i brza posluga

Nešto o groblju i crkvi sv. Spasa na vrelu Cetine

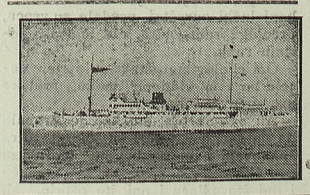
Tko je pratio sve što se do sada napisalo o groblju i crkvi sv. Spasa na vrelu Cetine vrlo lako mogao je zaključiti koliko pristranosti ima u tome pisanju. I pravoslavni i rimokatolici svojataju sebi pravo na groblje i crkvu sv. Spasa, trudeći se da svoje pravo dokažu i istorijskim činjenicama. I jedni i drugi imaju pravo, i jedni i drugi mogu dokazati istorijskim putem da su bili vlasnici crkve sv. Spasa. Ovdje, pod ovim naslovom nije nam svrha da raspravljamo ko je vlasnik i ko ima pravo nad crkvom sv. Spasa, nego nam je svrha da prikažemo u koliko je moguće istorijat te crkve, koju obavija tama vjekova i koji misterij potvrđuje šutnja grobova unaokolo nje.

Kada je podignuta crkza sv. Spasa na vrelu Cetine, to je najvažnije pitanje i od pravilnog rješenja toga pitanja zavisi sve ostalo? Neki smatraju da je podignuta prije doseljenja Hrvata, drugi opet u doba hrvatske samostalnosti, a treći za vrijeme Tvrtka I. Kotromanića.

O samom podizanju crkve nemamo nikakva pomena piti pismena dokumenta, nego sudeći po samoj građevini vjerovatno da je podignuta u XI v., jer za ovo govore sve one njene karakteristične oznake (vidi Vasić: Arh. I skulp. u Dalm. st. 107 -09). Ali crkva nije imala onakovu formu kakvu danas ima, mnogo docnije ona je preuređena i produžena, a to je sigurno bilo za vrijeme Tvrtka I. Kotromanića, jer prije njega nemamo nikakvih pomena o toj crkvi.

Bosanski ban Tvrtko pomagao je hrvatsku opoziciju na čelu sa Ivanom Paližnom, koja je htjela da dovede na mađarski prijesto napuljskog princa Karla. Ali za vrijeme 1389 god. dok je njegova vojska bila zabavljena sa Turcima na Kosovu, dotle je vojska mađarskog kralja uspjela da potisne njegove čete, koje su se nalazile u Dalmaciji i Hrvatskoj. Stoga Tvrtko poslije kosovske bitke započne ponovno akciju u tim zemljama. Šta je sve postigao Tvrtko sa tom svojom akcijom najočitije nam govori njegova titula od 10. VII. 1390 god. u kojoj se on prvi put naziva »Rex Rassie, Bosne, Dalmatie, Croatie, Maritimeque«. Zauzevši još u jesen 1389 g. gotovo svu Dalmaciju, Tvrtko je bio pospodar i cetinske oblasti. Te godine bilježi u svome Ljetopisu Simeon Končarević, radi uspomene zbog pobjede nad Turcima, valjda kod Bileće 27. VII. 1388 g.: »Blagočestivij Stefan Tverdko vozblagodari Gospodu Vsederžitelju sooruženijem novija cerkvi v slavu i čest Hrista Spasitelja na rjeje Cetini, izdav osobenuju gramatu v kralevskom svojdm dvorje v Sutjescje s bogatimi darami« (Milaš: Prav. Dalm. 145). Nije Tvrtko podigao neku novu crkvu na vrelu Cetine, nego je preuredio i produžip već davno podignutu staru crkvu koja se nalazila na tome mjestu. Da je Tvrtko samo preuredio i produžio staru crkvu, ako je vjerodostojna Končarevićeva bilješka o podizanju crkve na vrelu Cetine od strane Tvrtka, govori nam »kameni fragmenat urešen pleternom ornamentikom koji se nalazi uzidan u restauriranom nutarnjem zidu, a da je je produžena svjedoči nadozidana uglata apsida »(Guejača: Topograf pitanja, 1937, 27). Samu crkvu nije Tvrtko obnovio za pravoslavne, jer »po vjeri Tvrtko je bio katolik« (Ćorović: Kralj Tvrtko, 1925, 93), nego za svoje rimokatoličke podanike, koji su u već bili nastanjeni i koji su se naselili iz Bosne za njegove okupacije te oblasti.

(svršiće se)

ŠTEDNJAK (SPARHERD) veliki u dobrome stanju, traži se. Ponude na upravu lista.

»1.000 din zaradite mjesečno doma ako kupite ručni brzopletač stroj. Dademo materijal, preuzmem robu. Pišite »Anos« Maribor«.

„ADRIATICA"

S. A. DI NAVIGAZIONE - VENEZIA

m. l. P.sco MOROSINI. — Luksusna brza pruga Venezia-Trieste-Dalmacija. Savršena udobnost, finoća posluge, brzina prevoza.

m. l. tipa »BRIONI« i »Città di Bari.« Udobna turistička putovanja po Jadranu. — Specijalne jeftine cijene.

Agencije u svim glavnim lukama.

Zastupstvo za Šibenik: Tvrtka Giovanni CALEB

Tisak i vlasnik: „TIPOGRAFIJA" štamparsko novinsko i knjižarski zavod, za tiskaru i uredništvo odgovara: direktor Hamilkar Vitaliani, Sibenik